

Sıra No 191

Türkiye Cümhuriyetile İsveç Kırallığı arasında aktedilen uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedesinin tasdiki hakkında 1/325 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye ve Adliye encümenleri mazbataları

T. C.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

Sayı: 6/1052

30 - IV - 1932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti ile İsveç Kırallığı arasında aktedilen « uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedesini » nin tasdiki hakkında Hariciye vekâletince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetinin 27/IV/1932 tarihli içtimarında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekâlet V.

Dr. Refik

Esbabı mucibe

Cümhuriyet Hükûmetinin İsveç Hükûmetile aktetmiş olduğu (uzlaşma, adli tesviye ve hakem) muahedesini Büyük Millet Meclisinin tetkik ve tasvibine arz olunur.

İki devlet arasında cari münasebatı haseneyi kuvvetlendirmek arzusunun istinat eden bu muahede Türkiye ile İsveç arasında zuhur edebilecek her nevi ihtilâfların, diplomasi yolile tesviyesine imkân bulunmadığı hallerde, uzlaşma ve hakem usullerile hallini istihdaf ve bu hususta takip edilecek yolları irae eylemekte olduğu gibi, Hükûmetimizce takip edilen umde ile yani devlet hakimiyet hukukunun tam manasile mahfuziyeti prensibi ile de tearuz etmemektedir.

Beynelmile ihtilâfları sulh vasıtaları ile halletmeği istihdaf eden Cümhuriyet Hükûmeti diğer bazı devletlerle aktettiği hakem muahedenamelerine müşabih ve mümasil olan ve iki devlet arasındaki münasebetlerin hüsnü idamesini ve takip eylediğimiz sulh gayesini temin eden bu vesikanın tasdiki yüksek takdirlerine arz olunur efendim.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Karar No. 8

Esas No. 1/325

16 - V - 1932

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile İsveç Kırallığı arasında aktedilen uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedesinin tasdiki hakkında Hariciye vekâletince ihzar edilmiş ve encümenimize havale kılınmış olan ka-

nun lâyihası Hariciye vekili Beyefendinin huzurile tetkik ve müzakere edildi:

Hükümetin esbabı mucibe mazbatasındaki mütaleata iştirak eden encümenimiz işbu mukavelename ile tasvibine ait kanun lâyihasını kabul etmiş ve Heyeti umumiyenin tasdikına arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe arzına karar vermiştir.

Hariciye En. Reisi	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza
Siirt			Manisa	İstanbul	Elâziz	Kocaeli
Mahmut			Yakup Kadri	Salâh Cimcoz	Fazıl Ahmet	İ. Süreyya

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Karar No. 36
Esas No. 1/325

5 - VI - 1932

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyetile İsveç Kırallığı arasında aktedilen uzlaşma ve adli tesviye ve hakem muahedesinin tasdikına mütedair Hariciye vekâletince tanzim edilen kanun lâyihası Başvekâletin 30 - IV - 1932 tarih ve 6/1052 numaralı tezkeresile Adliye encümenine havale edilmekle Hariciye encümeninin mazbatasile birlikte tetkik ve müzakere olundu.

Âkit Devletler arasındaki münasebatı takviye arzusuna müsteniden akit ve tanzim edilmiş olan muahedename mündericâtı itibarile hukukî esasata tamamen muvafık ve emsali muahedelere müşabih hükümleri ihtiva eylediği anlaşılmış olmakla Hariciye encümeninin mütaleası ve hile bu muahedenamenin tasdikını mutazammın kanun lâyihasının tasvip ve kabulüne encümenimizce ittifakla karar verilmiştir. Heyeti umumiyeye arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe takdim olunur.

Adliye E. Reisi Na.	Kâtip	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
M. M.		Erzincan	Trabzon	Antalya	Eskişehir	Kayseri
Salâhattin		Abdülhak	Raif	Haydar	Ziya	S. Azmi
Aza	Aza	Aza	Aza			
Antalya	Edirne	Kars				
Numan	H. Hayri	Nazif				

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cümhuriyetile İsveç Hükümeti arasında aktedilen "uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedesinin tasdikı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 -- Türkiye Cümhuriyetile İsveç Hükümeti arasında Cinevrede imza edilmiş olan (uzlaşma, adli tesviye ve hakem) muahedenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 -- Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 -- Bu kanunun icrasına Hariciye vekili memurdur.

27 - IV - 1932

Bş. V. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V. V.	Mal. V.	Mf. V.
Dr. Refik		Zekâi	Ş. Kaya	Ş. Kaya	M. Abdülhalik	Esat
Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.		G. İ. V.	Zr. V.	
Hilmi	M. Şeref	Dr. Refik		Ali Rana	Muhlis	

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE İSVEÇ KIRALLIĞI ARASINDA, UZLAŞMA, ADLİ
TESVİYE VE HAKEM MUAHEDESİ

Türkiye ile İsveç

arasında mevcut olan dostluk bağlarını kuvvetlendirmek ve iki memleket arasında tahaddüs edecek ihtilâfları umumî Hukuku düvelin en yüksek esaslarına göre halletmek arzusunda bulunan Türkiye Reiscümhuru Hazretleri ve Haşmetlü İsveç Kırallı Hazretleri bu bapta bir muahede aktine karar vermişler ve murahhasları olarak:

Türkiye Reiscümhuru Hazretleri:

Hariciye vekili ve İzmir mebusu Doktor Tefvik Rüştü Beyefendiyi,

Haşmetlü İsveç Kırallı Hazretleri:

Hariciye nazırı Baron Ramel'i,

tayin etmişler ve murahhaslar bu bapta mezuniyet vesikalarını yekdiğerine tebliğ ile usul ve kaidesine muayafık olarak âtideki hükümleri karalaştırmışlardır:

Madde — 1

Yüksek Âkitler Türkiye ile İsveç arasında tahaddüs edecek olan ve alelâde diploması usullerile halledilmeyen her ne mahiyette olursa olsun bileümle hukuki ve adli ihtilâfları muslihane surette ve işbu muahede ile derpiş edilen usullere nazaran hal ve tanzim eylemeği mütekabilen taahhüt ederler.

Madde — 2

Üzerlerinde Âkitlerin karşılıklı bir hakkı ret veya inkâr iddiasında buldukları ve alelâde diploması usullerile muslihane halledemedikleri her nemahiyette olursa olsun Yüksek Âkitler arasındaki bütün hukuki ihtilâflar, ya Beynelmilel Daimî adalet divanına veyahut bir hakem mahkemesinin hükmüne arz edilecektir.

Yüksek Âkitler arasında meri diğeri mukavelenamelerle, halleri için hususî bir usul derpiş edilmiş olan ihtilâflar işbu mukavelenameler ahkâmına tevfiikan hallolunacaktır.

Madde — 3

Beynelmilel daimî adalet divanı huzurundaki veya hakem mahkemesi huzurundaki usul ve muameleden evvel ihtilâf bir uzlaşmaya müncer olmak maksadile işbu muahedeye tevfiikan teşkil edilen daimî uzlaşma komisyonu unvanını haiz Beynelmilel daimî bir komisyona Âkitler tarafından müttefikan tevdi olunabilecektir.

Madde — 4

Eğer bir ihtilâfın mevzuu Âkitlerden birinin dahili kanun ve nizamlarına nazaran millî mahkemelerin salâhiyetine taallük ediyorsa, salâhiyettar adli makam marifetile makul bir müddet zarfında kati bir hüküm verilmeden evvel ihtilâfın işbu muahede ile derpiş edilen usul ve muameleye arzolunmasına bu Âkit itiraz edebilecektir.

Madde — 5

Daimî uzlaşma komisyonu beş azadan mürekkep olacaktır. Âkitlerden her biri istediği bir komiseri tayin edecek ve Âkitler müttefikan diğeri üç komiseri ve bu üç komiser arasında komisyon reisini intihap edeceklerdir. Bu üç komiser ne Âkitlerin tebaasından olacak, ne ikametgâhı Âkitler ülkesinde bulunacaktır. Her üçü ayrı tabiiyette bulunacaktır.

Komiserler üç sene müddetle tayin olunacaktır. Komisyon azasından birinin memuriyeti müddetinin inkızasında yerine yeni bir komiser tayinine tevessül edilmemişse memuriyetleri üç senelik bir devre için temdit olunmuş ad ve telâkki olunacaktır; maahaza üç senelik müddetin inkızasında

Âkitler reis vazifesini komisyonun müştereken intihap edilmiş üç azasından diğer birine devretmek hakkını muhafaza ederler.

Cereyan etmekte olan bir usul ve muamele esnasında memuriyet müddeti münkazi olan bir aza, halefi tayin edilmiş olsa bile usul ve muamele bitim buluncaya kadar ihtilâfın tetkikına iştirake devam eyliyeektir.

Uzlaşma komisyonu azasından birinin ölümü veya çekilmesi halinde mümkün olursa müteakip üç ay zarfında ve her hal ve takdirde komisyonun bir ihtilâf tevdi edilir edilmez, memuriyet müddetinin bakiyesi için yerine yeni bir aza tayinine tevessül olunacaktır.

Madde — 6

Daimî komisyon işbu muahede tasdiknamelerinin teatisini takip eden altı ay zarfında teşkil olunacaktır.

Müttefikân intihap olunacak azalar işbu müddet zarfında tayin olunamazsa veya münhalâta yenden aza intihabı halinde azalığın inhilâlinden itibaren üç ay müddet zarfında yeni aza tayin edilmezse, başka itilâflar olmadıği takdirde, icabeden tayinlerin icrası İsviçre Konfederasyonu Reisinden (veya Haşmetlü Felemenk Kırâlıçesi Hazretlerinden) rica edilecektir.

Madde — 7

Daimî Uzlaşma komisyonuna müracaat keyfiyeti müttefikân hareket eden Âkitlerin beraberce reise bir istida vermeleri suretiledir.

İstida ihtilâf mevzuunu muhtasaran anlattıktan sonra komisyonun, bir uzlaşmağa vardıracak her türlü tedbirlere müracaat eylemesi talebini ihtiva edecektir.

Madde — 8

Bir ihtilâfın komisyonun tevdi edildiği tarihten itibaren on beş gün zarfında Âkitlerden her biri kendisi tarafından tayin edilen daimî azayı bu ihtilâfın tetkiki için bu işte ihtisası olan bir kimse ile istihlâf ettirebilecektir. Bu hakkından istifade eden Âkit keyfiyeti derhal diğer Âkide ihbar edecektir; diğer Âkit te bu takdirde ihbarnamenin kendisine vürudundan itibaren on beş gün zarfında aynı hakkı istimal etmek salâhiyetini haiz olacaktır.

Her Âkit kendi tarafından tayin olunup hastalık veya herhangi diğer ahval neticesinde komisyon işlerine muvakkat surette iştirake mâni bulunan daimî aza yerine derhal muvakkaten bir aza muavini tayin etmek hakkını muhafaza eder .

Uzlaşma komisyonunun Âkitler tarafından müttefikân tayin olunmuş azalarından birinin hastalık veya diğer ahval neticesinde komisyon işlerine iştirakine muvakkat bir surette bir mâni olduğu halde muvakkaten yerine kaim olacak bir aza muavini tayin için anlaşacaklardır. İşbu aza muavini azalığın muvakkaten inhilâlinden itibaren bir ay zarfında tayin olunmazsa işbu muahedenin altıncı maddesine tevfikân muamele olunacaktır.

Madde — 9

Daimî uzlaşma komisyonunun vazifesi muhtelifünfih meseleleri tavzih edecek bu uğurda faydalı malûmatı tahkikat yolu ile veya başka bir şekilce toplamak ve Âkitleri uzlaşmağa gayret eylemektir. Komisyon meseleyi tetkik ettikten sonra muvafık gördüğü hal tarzlarını Âkitlere izah edebilir ve bu hususta fikirlerini beyan için kendilerine bir mühlet verebilir.

Komisyon mesaisini müteakip, ahvale göre ya Âkitlerin uzlaşmağa gösteren ve mevcut ise uzlaşma şartlarını ihtiva eden veyahut uzlaşma imkânı bulunmadığini kaydeyliyen bir zabıtname tanzim eder.

Komisyon mesaisi, Âkitler başka türlü bir karar vermedikçe, muhtelifünfih meselelerin tevdi gününden itibaren altı ay zarfında nihayete ermiş bulunacaktır.

Madde — 10

Hilâfına hususî bir hüküm olmadıkça Uzlaşma komisyonu mesai usulünü bizzat tanzim edecek ve bu usul behemehal mürafaa şeklinde olacaktır.

Tahkikat hususunda komisyon müttefikan başka türlü bir karar veremezse beynelmilel ihtilâfların muslihane halline dair 18 teşrinievvel 1907 La Heye mukavelenamesinin üçüncü faslı « Beynelmilel tahkikat komisyonları » ahkâmına ittiba eyliyecektir.

Madde — 11

Âkitler arasında hilâfına ittifak olmadığı takdirde uzlaşma komisyonu, reisinin irae ettiği mahalde içtima eyliyecektir.

Madde — 12

Uzlaşma komisyonunun mesaisi ancak Âkitlerin muvafakatile komisyon tarafından ittihaz olunmuş bir karar üzerine alenî olabilir.

Madde — 13

Âkitler uzlaşma komisyonu nezdinde kendileri komisyon arasında mutavassıt hizmetini gören ajanlar tarafından temsil edileceklerdir; bundan maada, Âkitler kendileri tarafından bu husus için tayin edilen müşavir ve mütehassısların yardımına müracaat edebilecekleri gibi şahadetini kendilerine faideli addettikleri her türlü eşhasın komisyonea istimamı talep eyliyeceklerdir.

Komisyon dahi her iki tarafın ajanlarıyla müşavir ve mütehassıslarından şifahî izahat talep etmek ve her hangi bir şahsı hükûmetinin muvafakatile celp ve istima eylemek salâhiyetini haiz olacaktır.

Madde — 14

İşbu muahede hilâfına hüküm olmadıkça uzlaşma komisyonunun mukarreratı ekseriyeti âra ile ittihaz olunacaktır. Reylerin tesavisi takdirinde reisin reyi raeih olacaktır.

Madde — 15

Âkitler uzlaşma komisyonunun mesaisini kolaylaştırmağı ve alehusus mümkün olabilen en büyük mikyasta kendisine bütün vesair ve faydalı malûmatı vermeğı ve komisyonun memleketleri dahilinde kanunlarına tevfikân şahitler veya mütehassıslar celp ve istima eylemesini, vaka mahalline gitmesini temin için malik oldukları bütün vasıtaları kullanmağı taahhüt ederler.

Madde — 16

Uzlaşma komisyonunun mesaisinin devamı müddetince komiserlerin her birine miktarı Âkitler arasında müttefikan tesbit edilecek bir tazminat verilecektir.

Her Hükûmet kendi masarifini ve birinci fıkrada derpiş edilen tazminat müşterek masraflar meyanında dahil olmak üzere, Komisyonun müşterek masraflarından müsavi bir hisseyi deruhde edecektir.

Madde — 17

İhtilâfı daimî uzlaşma komisyonu huzuruna sevkeden bir tesviye suretinin fikdanı halinde ve böyle bir tesviye sureti mevut olup ta daimî uzlaşma komisyonu huzurunda uzlaşmadığı takdirde hukukî ihtilâf, tahkimname ile, gerek statüsünde derpiş edilen usul ve muameleler ve şartlar dairesinde Beynelmilel daimî adalet divanına gerek beynelmilel ihtilâfların muslihane halli hakkındaki 18 teşrinievvel 1907 tarihli lâ hey mukavelenamesile derpiş edilen usul ve muameleler ve

şartlar dairesinde bir hakem mahkemesine arzolanabilecektir.

Adli tesviye talebi Âkitlerden birine tebliğ ediliği günden itibaren üç ay zarfında tahkimname tanzim edilmezse her Âkit bir ay evvel haber vermek şartile ihtilâfı istida ile Daimî beynelmilel adalet divanı huzuruna doğrudan doğruya tevdi edebilecektir.

Madde — 18

İki Yüksek âkit hükümet arasında münazaalı olupta alelâde diplomasi usullerile halledilemiyerek işbu muahedenin ikinci maddesinde derpiş edildiği vechile bir hükümle halli çaresi araştırılmıyan ve Âkitler arasında meri bir muahede veya mukavele ile haklarında bir hal ve tesviye usulü şimdîye kadar derpiş edilmemiş bulunan bütün meseleler Daimî uzlaşma komisyonuna tevdi olunacaktır.

İşbu muahedenin yedi ilâ on altıncı maddelerinde münderic usul ve muamele tatbik olunacaktır.

Maahaza komisyona takdim edilecek istida hakkında Âkitler itilâf edemezlerse bunlardan biri veya diğeri bir ay evvel haber vermek suretile meseleyi mezkûr komisyona doğrudan doğruya tevdi etmekte muhtar olacaktır.

Istida Âkitlerin yalnız birinden sadır oluyorsa bu âkit tarafından muhasım diğeri âkide bilâmühlet tebliğ olunacaktır.

Madde — 19

Âkitler uzlaştırılmazsa adi ihtilâf Âkitlerden birinin veya diğeri istidasile, hakkında bir hukuku düvel kaidesi tatbik edilemedikçe, nısfet dairesinde hükmetmek salâhiyetini haiz olan bir hakem mahkemesinin kararına arzolanacaktır.

Başka türlü kararlaştırılmamış ise bu mahkeme, Uzlaşma komisyonlarının teşkili için işbu muahedenin beşinci ve altıncı maddelerinde derpiş edilen usule tevfikân tayin edilecek beş azadan mürekkep olacaktır. Mahkeme hakem talebini takip eden altı ay zarfında teşkil edilecektir.

Hakem mahkemesinin kararı Âkitler için mecburî olacaktır.

Madde — 20

Aralarında hakeme müracaat lüzumu hâsil olduğu takdirde Âkitler ihtilâfın mevzuu ve usul ve muamelenin şekilleri hakkında hususî bir tahkimnameyi, hakem talebini takip eden altı ay zarfında, tanzim etmeği taahhüt ederler.

Bu tahkimname muayyen müddet zarfında tanzim edilmezse Âkitlerden birinin veya diğeri alelâde istida yolile mahkemeye müracaat etmeğe hakkı olacaktır. Bu halde mahkeme usul ve muameleyi bizzat kendisi tesbit edecektir.

Madde — 21

İşbu muahedenin hükümleri, Âkitlerden birinin fikrine göre Hukuku düvel kaidelerine nazaran münhasıran hakkı hâkimiyetine taallük eden veya aralarında meriyülicra muahedeler mucibince salâhiyeti münhasırasına dahil bulunan ihtilâflara tatbik olunamaz. Maahaza diğeri Âkit bu meseleli mütekaddimeyi bir karara raptettirmek için Beynelmilel daimî adalet divanına müracaat edebilecektir.

Madde — 22

Uzlaşma usul ve muamelelerin, adli tesviye usul ve muamelelerinin veyahut hakem usul ve muamelelerinin devam ettiği müddetçe Âkitler, Uzlaşma komisyonu tekliflerinin kabulüne veya Beynelmilel Daimî adalet divanı kararının veya Hakem mahkemesi hükmünün icrasına hâlel getirecek mahiyette olan herhangi bir tedbir ittihazından tevekkî edeceklerdir.

Madde — 23

Beynelmilel Daimî adalet divanı veya Hakem mahkemesi, Âkitlerden birinin adli makamı veya herhangi bir makamı tarafından verilen bir kararın Hukuku düvele tamamen veya kısmen muhalif olduğunu tesbit ederse ve bu Âkidin hukuku esasiyesi mevzubahs kararın netayıç ve avakibini idarî yollarla izaleye müsait olmaz veya ancak gayri kâfi surette müsait olursa, hukukî veya hükmî karar mutazarrır olan tarafa verilecek tazminatın nevini ve şumulünü tayin edecektir .

Madde — 24

Hilâfında bir anlaşma olmadıkça işbu muahedenin tefsir veya icrası hususunda tahaddüs edebilecek ihtilâflar alelâde istida yolile Beynelmilel Adalet divanına doğrudan doğruya tevdi olunacaktır .

Madde — 25

İşbu muahede Büyük Millet Meclisinin tasvibile Türkiye Reisicümhuru Hazretleri tarafından ve Riksdag'ın tasvibile Haşmetlü İsveç Kıralı Hazretleri tarafından tasdik olunacaktır.

Tasdiknameler en kısa bir müddet zarfında Ankarada teati olunacaktır.

Madde — 26

İşbu muahede tasdiknamelerin teatisi tarihinden meriyete girecek ve meriyete girdiğinden itibaren on sene müddetle muteber olacaktır. Bu müddetin hitamından altı ay evvel mefsuhiyeti ilân edilmezse yeniden diğer on sene bir müddet için temdit edilmiş addolunacak ve temdit şekli bu tarzda devam edecektir.

İşbu muahedenin inkızasında muallâk bir uzlaşma, adli tesviye veya hakem usulü ve muamelesi mevcut ise bu usul ve muamele, neticeeleninceye kadar, seyrini takip edecektir.

Balâdaki mevaddı tasdik etmek üzere isimleri yukarıda zikredilen murahhaslar işbu muahedeyi imza etmişler ve mühürlemişlerdir.

Cenevrede iki nüsha olarak bin dokuz yüz otuz iki senesi şubatın on dokuzuncu günü tanzim kılınmıştır.

Dr. T. Rüştü

Ramel

İsveç Kıralığı Hükümeti, bu günkü tarihle imza edilen İsveç - Türk uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedesinde hakem makamı tarafından ısdar olunacak muvakkat muhafaza tedbirlerine mütedair ahkâmın mefkudiyeti, Beynelmilel daimî adalet divanı tarafından, kendi dahilî nizamnamesinin 41 inci maddesinin tatbikına mâni olmayacağını ve ihtilâf sureti mahsusada teşekkül etmiş bir hakem mahkemesine havale edilmiş olduğu takdirde bu mahkeme dahi kendisine arzedilmiş olan ihtilâfın, bittabi İsveç - Türk muahedesini ile tayin edilmiş hudutlar dahilinde olması şartile, mahiyeti ne olursa olsun, Divanı adalet dahilî nizamnamesinin 41 inci maddesi ahkâmına tevfikân muhafaza tedbirleri tatbikını emretmek hususunda serbest olacağını beyan eder.

Cenevre, 19 şubat 1932

Ramel